

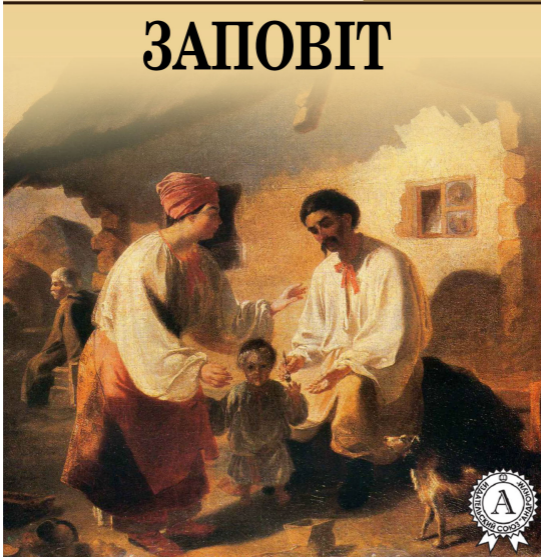

ШКІЛЬНА ПРОГРАМА

Тарас Шевченко

ЗАПОВІТ

Тарас Шевченко

Заповіт

«Мені тринадцятий минало», «Тополя» і «Заповіт» Тараса Шевченка – поетичні твори, у яких найкраще відображено індивідуальний стиль письменника. Переживання за власну долю і за долю України, замилювання її природою звучить у кожному рядку. Найбільше щастя для поета – це бачити рідний народ вільним.

Содержание

Мені тринадцятий минало	0005
Заповіт	0007
Тополя	0008
Біографія	0017

Тарас Шевченко

ЗАПОВІТ

Мені тринадцятий минало

*Мені тринадцятий минало
Я пас ягнята за селом.
Чи то так сонечко сіяло,
Чи так мені чого було?
Мені так любо, любо стало,
Неначе в бога...
Уже прокликали до паю,
А я собі у бур'яні
Молюся богу... І не знаю,
Чого маленькому мені
Тоді так приязно молилось,
Чого так весело було?
Господне небо і село,
Ягня, здається, веселилось!
І сонце гріло, не пекло!*

*Та недовго сонце гріло,
Недовго молилось...
Запекло, почервоніло
І рай запалило.
Мов прокинувся, дивлюся:
Село почорніло,
Боже небо голубее —
І те помарніло.
Поглянув я на ягнята —
Не мої ягнята!*

Обернувся я на хати —
Нема в мене хати!
Не дав мені бог нічого!..
І хлинули сльози,
Тяжкі сльози!.. А дівчина
При самій дорозі
Недалеко коло мене
Плоскінь вибирала
Та й почувала, що я плачу,
Прийшла, привітала,
Утирала мої сльози
І поцілувала...

Неначе сонце засіяло,
Неначе все на світі стало
Моє... Лани, гаї, сади!
І ми, жартуючи, погнали
Чужі ягнята до води.
Бридня!.. а й досі, як згадаю,
То серце плаче та болить,
Чому господь не дав дожить
Малого віку у тім раю.
Умер би, орючи, на ниві,
Нічого б на світі не знав,
Не був би в світі юродивим,
Людей і бога не прокляв!..

Заповіт

Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого,
На Вкраїні милій,
Щоб лани широкополі,
І Дніпро, і кручі
Було видно, було чути,
Як реве ревучий.

Як понесе з України
У синєє море
Кров ворожу... отоді я
І лани і гори —
Все покину і полину
До самого бога
Молитися... А до того —
Я не знаю бога.

Поховайте та вставайте.
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте.
І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій
Не забудьте пом'янути
Незлим тихим словом.

Тополя

По діброві вітер виє,
Гуляє по полю,
Край дороги гне тополю
До самого долу.
Стан високий, лист широкий —
Нащо зеленіє?
Кругом поле, як те море
Широке, синіє.
Чумак іде, подивиться
Та й голову схилить;
Чабан вранці з сопілкою
Сяде на могилі,
Подивиться – серце ниє:
Кругом ні билини!
Одна, одна, як сирота
На чужині, гине!

Хто ж викохав тонку, гнучку
В степу погибати?
Постривайте, все розкажу,
Слухайте ж, дівчата.
Полюбила чорнобрива
Козака дівчина.
Полюбила – не спинила,
Пішов та й загинув...
Якби знала, що покине, —

Була б не любила;
Якби знала, що загине, —
Була б не пустила;
Якби знала, не ходила б
Пізно за водою,
Не стояла б до півночі
З милим під вербою;
Якби знала!..

І то лихо —
Попереду знати,
Що нам в світі зустрінеться.
Не знайте, дівчата!
Не питайте свою долю...
Само серце знає,
Кого любить... Нехай в'яне,
Поки закопають!
Бо не довго, чорнобриві,
Карі оченята;
Біле личко червоніє
Не довго, дівчата!
До полудня, та й зав'яне,
Брови полиняють...
Кохайтеся ж, любітеся,

Як серденько знає.
Защобече соловейко
В лузі на калині, —

Заспіває козаченько,
Ходя по долині.
Виспіває, поки вийде
Чорнобрива з хати;
А він її запитає:
«Чи не була мати?»
Стануть собі, обіймуться, —
Співа соловейко;
Послухають, розійдуться, —
Обоє раденькі.
Ніхто того не побачить,
Ніхто не питає:
«Де ти була, що робила?»
Сама собі знає.
Любилася, кохалася,
А серденько мліло:
Воно чуло недоленьку,
А сказати не вміло.
Не сказало – осталася,
День і ніч воркує,
Як голубка без голуба,
А ніхто не чує.
Не щибече соловейко
В лузі над водою,
Не співає чорнобрива,
Стоя під вербою;
Не співає, – як сирота,
Білим світом нудить.

Без милого батько, мати —
Як чужії люде.
Без милого сонце світить —
Як ворог сміється;
Без милого скрізь могила...
А серденько б'ється!

Минув і рік, минув другий
Козака немає;
Сохне вона, як квіточка, —
Ніхто не питає.
«Чого в'янеш, моя доню?» —
Мати не спитала,
За старого, багатого
Нищечком єднала.
«Іди, доню, – каже мати, —
Не вік дівовати.
Він багатий, самотній —
Будеш панувати».

«Не хочу я панувати,
Не піду я, мамо!
Рушниками, що придбала,
Спусти мене в яму.
Нехай попи заспівають,
А дружки поплачуть:
Легше мені в труні лежать,
Ніж його побачить».

Не слухала стара мати,
Робила, що знала;
Все бачила чорнобрива,
Сохла і мовчала.
Пішла вночі до ворожки,
Щоб поворожити:
Чи довго їй на сім світі
Без милого жити?
«Бабусенько, голубонько,
Серце моє, ненько!
Скажи мені щиру правду,
Де милий-серденько?
Чи жив, здоров, чи він любить,
Чи забув-покинув?
Скажи ж мені, де мій милий?
Край світа полину!
Бабусенько, голубонько,
Скажи, коли знаєш!
Бо видає мене мати
За старого заміж.

Любить його, моя сиза,
Серце не навчити.
Пішла б же я утопилась —
Жаль душу згубити.
Коли нежив чорнобривий,
Зроби, моя пташко,
Щоб додому не вернулась...

Тяжко мені, тяжко!
Там старий жде з старостами...
Скажи ж мою долю».
«Добре, доню; спочинь трошки...
Чини ж мою волю.
Сама колись дівовала,
Тее лихо знаю;
Минулося – навчилася,
Людям помагаю.
Твою долю, моя доню,
Позаторік знала,
Позаторік і зіллячка
Для того придбала».

Пішла стара, мов каламар
Достала з полиці.
«Ось на тобі сего дива!
Піди до криниці;
Поки півні не співали,
Умийся водою,
Випий трошки сего зілля —
Все лихо загоїть.
Вип'єш – біжи якомога;
Що б там ні кричало,
Не оглянься, поки станеш
Аж там, де прощалась.
Одпочинеш; а як стане
Місяць серед неба,

Випий ще раз; не приїде —
Втретє випить треба.
За перший раз, як за той рік,
Будеш ти такою;
А за другий – серед степу
Тупне кінь ногою.
Коли живий козаченько,
То зараз прибуде.
А за третій... моя доню,
Не питай, що буде.
Та ще, чуєш, не хрестися,
Бо все піде в воду.
Тепер же йди, подивися
На торішню вроду».

Взяла зілля, поклонилась:
«Спасибі, бабусю!»
Вийшла з хати: «Чи йти, чи ні?
Ні, вже не вернуся!»
Пішла, вмилаь, напилася,
Мов не своя стала,
Вдруге, втретє, та, мов сонна,
В степу заспівала:

«Плавай, плавай, лебедонько,
По синьому морю,
Рости, рости, тополенько,
Все вгору та вгору!

Рости тонка та висока
До самої хмари,
Спитай бога, чи діжду я,
Чи не діжду пари?
Рости, рости, подивися
За синєє море:
По тім боці – моя доля,
По сім боці – горе.
Там десь милий чорнобривий
По полю гуляє,
А я плачу, літа трачу,
Його виглядаю.
Скажи йому, моє серце,
Що сміються люде;
Скажи йому, що загину,
Коли не прибуде.
Сама хоче мене мати
В землю заховати...
А хто ж її головоньку
Буде доглядати?
Хто догляне, розпитає,
На старість pomoже?
Мамо моя, доле моя!
Боже милий, боже!
Подивися, тополенько,
Як нема – заплачеш
До схід сонця ранісінько,
Щоб ніхто не бачив.

Рости ж, серце-тополенько,
Все вгору та вгору;
Плавай, плавай, лебедонько,
По синьому морю!»

Таку пісню чорнобрива
В степу заспівала.
Зілля дива наробило —
Тополею стала.
Не вернулася додому,
Не діждала пари;
Тонка-тонка та висока —
До самої хмари.
По діброві вітер виє,
Гуляє по полю,
Край дороги гне тополю
До самого долу.

Біографія

Тарас Григорович Шевченко (1814–1861)

Великий український письменник, художник, мислитель. Народився 9 березня 1814 р. у селі Моринці нинішнього Звенигородського району Черкаської обл. у родині селян-кріпаків. Життєпис Тараса Шевченка – це складний і праведний шлях генія. Сирітство, навчання у дяка, найми – тернистий початок. Його талант живописця помітили видатні митці Карл Брюллов та Василь Жуковський, які викупили поета з кріпацтва. Далі – літературна діяльність, гостро-правдиві твори, участь у Кирило-Мефодіївському товаристві, арешти і заслання. Тарас Шевченко залишив після себе велику літературну спадщину, що становить класичні зразки громадянської, філософської та пейзажної лірики. Помер Тарас Шевченко 10 березня 1861 р., спочатку був похований у Петербурзі, та згодом його домовину, згідно із «Заповітом», було перевезено в Україну й перепоховано на Чернечій горі біля міста Канів на Черкащині.

All rights reserved. This book or any portion thereof may not be reproduced or used in any manner whatsoever without the express written permission of the publisher except for the use of brief quotations in a book review.

**Strelbytskyy Multimedia
Publishing**

Saksaganskogo str., 58, office 8
Kiev, Ukraine, 01033

tel. +38044 331-06-20
e-mail: dmytro.strelb@gmail.com

Всі права застережені. Ця книга або будь-яка її частина не може бути відтворена або використана якимось іншим чином без письмового дозволу видавця, за винятком використання цитат із книг або іншого способу, передбаченого законодавством.

**«Мультимедійне видавництво
Стрельбицького»**

вул. Саксаганського, 58, оф. 8
Київ, Україна, 01033

тел. +38044 331-06-20
e-mail: dmytro.strelb@gmail.com

**Електронна книга видана мультимедійним видавництвом
«Мультимедійним видавництвом Стрельбицького»**

З нашими виданнями електронних книг та аудіокниг ви можете ознайомитися на сайтах:
www.strelbooks.com **www.audio-book.com.ua**

Бажаємо приємного читання!

Свої зауваження та пропозиції спрямовуйте на e-mail: dmytro.strelb@gmail.com

Ця книга охороняється авторським правом

Copyright © 2015

«Мультимедійне видавництво Стрельбицького»

A 9